



Inštitut za geografijo Univerze v Ljubljani

REGIONALNI RAZVOJ IN USMERJENOST MLADINSKIH TURISTIČNIH
MIGRACIJ
(poročilo po prvi fazi dela)

Predlagatelj naloge: Inštitut za geografijo Univerze v
Ljubljani
Ljubljana, Aškerčeva 12



Nosilec raziskovalne naloge:

Anton Gosar, univ. asistent,
zunanji sodelavec

Anton Gosar

Direktor:

dr. Vladimir Klemenčič
red. univ. profesor

Vladimir Klemenčič

Ljubljana 1977

A. U V O D

V Sloveniji problemom občasnih mladinskih migracij, usmerjeni rekreaciji mladih ter turističnim tokovom mladine, ne posvečamo veliko pozornosti. Mladina je prepuščena samoiniciativi ali omejeni skrbi posameznih društev in šol. Organiziranega in družbeno usmerjenega migracijskega gibanja, ki bi bil namenjen rekreaciji mladih v najširšem smislu, ni.

Po drugi strani pa je slovenski prostor zanimiv za celo vrsto rekreativnih in turističnih dejavnosti. To ne dokazujejo le nočitve, sprostitev in izobraževanja željnih tujih in domačih gostov, ampak tudi vedno večje število tistih objektov v pokrajini, ki služijo izključno turističnemu namenu, oziroma tranzitnim migracijskim tokovom. Glede na mnogovrstnost reliefnih oblik in glede na lego ter kulturno-zgodovinsko dediščino bi Slovenija lahko nudila pestro izbiro regij, krajev in spomenikov kulture in zgodovine, ki bi služili tako usmerjeni kot individualni potrebi mladega človeka.

Proučiti slovenski prostor in ovrednotiti sedanje pogoje in poiskati razvojne možnosti mladinskega turizma, glede na danosti prostora naše republike, bi bila naloga geografov v tej raziskavi.

Pri proučevanju se naslanjamo na že obstoječe novejšje raziskave vrednotenja slovenskega prostora za rekreacijo. Tokrat bomo posvetili pozornost le tisti obliki in vrsti rekreacije in turizma, ki jo mlad človek izkorišča, oziroma, ki usmerja in dopolnjuje njegovo znanje. V veliko oporo bodo v prvi fazi dela o valorizaciji slovenskega prostora za turistično dejavnost glede sezonskih (zimski turizem - poletni turizem) kot tudi pedagoških in družbenih možnosti ter potreb.

A/1 Pregled dejavnosti družbe na področju mladinskih turističnih migracij

Mladinska turistična dejavnost postaja vedno bolj pomembna pri realizaciji programov vzgojno-izobraževalnih ustanov in družbeno političnih organizacij. V dobi hitrega urbanističnega in industrijskega razvoja naše družbe je razvijanje različnih oblik in vsebine dela vzgojno-izobraževalnih zavodov in družbeno - političnih organizacij v okviru turizma nujno, če želimo nuditi optimalne pogoje za razvoj celovite osebnosti mladega človeka, ki be ustvarjalno sodeloval pri razvoju družbe. Dejavnost na tem področju je neposredno povezana z dejavnostjo samoupravnih interesnih skupnosti na področju kulture, vzgoje in izobraževanja, telesne kulture, otroškega varstva, socialnega skrbstva in zdravstvenega zavarovanja; družbeno-politične organizacije ZSMS, SZDL, Zveza sindikatov in Turistična zveza Slovenije; Skupščina SR Slovenije in Gospodarska zbornica SR Slovenije.

V zadnjem desetletju je opazna splošna stagnacija ponekod pa celo nazadovanje v vsebini in obsegu mladinskega turizma. Vzrok temu je predvsem v zapostavljenosti te veje dejavnosti v družbi zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja, ki jih je prinesla gospodarska reforma. Rešitev dokaj kritičnega stanja mladinskega turizma je možna le s korenitimi sistemskimi spremembami, ki bodo učinkovale le v primeru, če bodo narejene na osnovi kompleksne analize stanja mladinskega turizma v Sloveniji.

A/2 Oblike vključevanja mladih v organizirane prostočasovne aktivnosti

Vzgojno-izobraževalni proces, šport in rekreacija mladega človeka je vezana tudi na pojav, ki ga v moderni družbi imenujemo turizem. Mladinska turistična aktivnost postaja vse pomembnejša kot oblika vzgojno-izobraževalnih institucij, družbeno-političnih

organizacij za izpolnjevanje osnovne funkcije vzgoje, izobraževanja in rekreacije mladine. Razvijanje oblik in vsebine vzgojno-izobraževalnih zavodov in družbeno-političnih organizacij v okviru celovitega pojava - turizma postaja ne samo pomembno, temveč potreba v dobi hitrega urbanističnega in industrijskega razvoja naše družbe, kar je nad-vse pomembno pri oblikovanju celovite osebnosti mladega človeka in njegovega oblikovanja v človeka z moderno socialistično miselnostjo, ki bo tvorno sodeloval pri razvoju naše družbe. Nedvomno predstavlja vključevanje mladih v turistično dogajanje tudi zanimivo in nujno obliko pri izkoriščanju njihovega prostega časa.

- a./ Vzgojno izobraževalni proces ne more in ne sme biti omejen na kraj bivanja. Mladim moramo omogočiti spoznavati geografske, zgodovinske, kulturne in ekonomske vrednote svoje domovine, seznanjati se z dogodki socialistične revolucije in osvobodilne borbe naših narodov, običaji in folklornim bogastvom vseh narodov Jugoslavije. Sestavni del oblikovanja mlade socialistične osebnosti je krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti ter internacionalistična vzgoja. Na mladinski turizem so neločljivo vezani tudi učni programi šol na vseh stopnjah, šolske ekskurzije ob zaključku šolanja, zimovanja, letovanja in drugo. Športna rekreacija in vse oblike tekmovalnega športa so vezane na pojav turizma. Dejavnost mladinskih organizacij, družbenih organizacij in društev, ki vključujejo mlade, je v tej ali oni obliki vezana na turistične storitve ali usluge. Posebej moramo tu omeniti Počitniško zvezo Slovenije, Zvezo tabornikov in Planinsko zvezo, katerih dejavnost je neposredno vezana na mladinski turizem.

Pojem mladinskega turizma ne omejujemo zgolj na mladino v starosti od 14 do 27 let, temveč vključujemo sem tudi tako imenovani "otroški turizem", t. j. od predšolskih otrok do 14. leta starosti. Proces vključevanja otrok in mladine v turizem in rekreacijo moramo obravnavati enotno kot obravnavamo enotno celotni vzgojno-izobraževalni proces, oziroma telesni in duševni

razvoj mladih. V turistično migracijo se začenjajo mladi vključevati že v času predšolskih kolonij in s tem se začno posredni ali neposredni vplivi take migracije na otroka in njegovo osebnost.

b./ Neposredno na mladinski turizem so vezane tudi dejavnosti d. področja telesne kulture, kulture, socialnega skrbstva in zdravstva. Večina programov telesno-kulturnih organizacij je vezanih tudi na mladinski turizem. Sodobni turizem pravzaprav že v osnovi ne more brez športnih aktivnosti. Celotna zimska turistična ponudba temelji prav na smučanju kot obliki športne rekreacije, letni turizem pa na plavanju in drugih vodnih športih ali izletništvu, planinstvu ipd. Telesnokulturna dejavnost in rekreacija postajata bolj del organizirane turistične ponudbe in modernega turizma si brez tega ne moremo več zamišljati. Veliki turistični centri razpolagajo z ogromnimi rekreacijskimi površinami, tako za rekreacijo turista v klasičnem pomenu besede kot tudi za organizirano vadbo športnikov. Tudi kulturna dejavnost postaja v vse večji meri del turistične ponudbe. V povezavi z mladinskim turizmom pa je pomembno predvsem to, da mladi na potovanju in letovanju spoznavajo kulturne vrednote svoje domovine in ne več po klasičnih zastarelih metodah iz literature, potopisov, knjig ipd. Mladi v veliki večini primerov potujejo v druge kraje, da bi spoznali kulturno vrednost in kulturne pridobitve teh krajev, narodov in narečnosti. Velikokrat potujejo tudi z namenom, predstaviti svojo kulturo in znanje drugim. Pridobivanje novega znanja in vrednot kulture, utrjevanje že pridobljenega sta obliki, ki jih mladi radi sprejemajo in spremljajo v spremenjenem okolju, na letovanju, zimovanju, potovanju, kar predstavlja za njih tudi nagrado za dosežene uspehe. Udejstvovanje mladih v turizmu ne more in ne sme biti privilegij samo dobro finančno situiranih, zdravih, duševno in telesno neprizadetih. V turistične tokove moramo vključiti tudi tiste mlade, ki sicer nimajo možnosti, da bi se vključili v različne oblike dela pod normalnimi pogoji. Tem je potrebno posvetiti še posebno skrb. Pojem turizma je že v svojih začetkih vključeval tudi t.i. zdravstveni turizem. V

preteklosti se je turizem razvijal hitreje in v veliko večji meri v zdraviliških centrih, (Rogaška Slatina, Čateške Toplice itd.). Otroške in mladinske zdravstvene kolonije so tudi pri nas že dobro znane in tudi temu ustrezno organizirane. Naša družba je temu načinu zdravljenja posvetila še posebno pozornost, kar kaže tudi to, da imamo v Sloveniji več objektov, namenjenih zgolj otroškim in mladinskim zdraviliščem (Rakitna, Valdoltra).

A/3 Historični razvoj mladinske prostočasne aktivnosti

Ob opredeljevanju vloge in mesta mladinskega turizma in organizacij, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo v naši družbi, se je mladinski turizem, enako kot domači komercialni turizem, razvijal v dveh osnovnih fazah.

V prvem obdobju razvoja naše družbe - v času administrativnega socializma - se je turistična dejavnost (preživljanje dnevnega, tedenskega, in letnega oddiha) in turistično gospodarstvo predvsem kot kolektivni ali sindikalni turizem z vsemi spremljajočimi pojavi, ki so bili značilni za ta čas, pogoje in miselnost. To je bilo obdobje intenzivne izgradnje objektov kolektivnega oz. sindikalnega turizma. Značilno za to obdobje je tudi dotiranje objektov kolektivnega oz. sindikalnega turizma in s tem omogočanje cenenejšega koriščenja turističnih uslug širokemu krogu proizvajalcev.

V podobnih pogojih se je pričel razvijati tudi mladinski turizem - ki bi ga lahko opredelili v tem času kot državni turizem za otroke in mladino. Družba je že v tem času vlagala velike napore, da omogoči čim večjemu številu mladih delavcev, dijakov, študentov in kmetov aktivno preživljanje prostega časa in tako pokazala, da se zaveda vsestranskega pomena te dejavnosti nasploh in še posebej za mladino. Organiziranih je bilo veliko otroških in mladinskih kolonij tako ob morju, v planinah in drugod. V tem času so se uveljavile tudi mladinske organizacije, ki se ukvarjajo samo ali tudi z organizacijo na področju mladinskega turizma v vseh njegovih pojavnih oblikah (izletništvo, pohodi, letovanja, potovanja itd.), in to: Zveza tabornikov, Počitniška zveza, Planinska zveza in druge organizacije.

Mladinski turizem je ob sedanjih pogojih poslovanja podvržen principom tržnega gospodarjenja oz. razširjene reprodukcije, kar postavlja materialno bazo v enak položaj s komercialnimi turističnimi organizacijami združenega dela. Posledica tega so

višje cene, nekvalitetne usluge, zaradi nepokritih obveznosti (amortizacija, anuitete) propadanje in odtujevanje materialne baze. Zaradi večanja negativnih pojavov, ki jih prinašajo turistična gibanja, pa prihaja do negativnih posledic socialne diferenciacije (turistične usluge in storitve lahko koristijo samo tisti, ki imajo denar), do neorganozoranega vključevanja mladih v turizem.

V nadaljnjem razvoju mladinskega turizma kot integralnega dela vzgojno-izobraževalnega procesa in rekreacije mladih moramo izhajati iz predpostavke, da mladinski turizem ne more in ne sme biti pridobitna dejavnost in kot tak podvržen tržnim principom poslovanja. Samo na način, ki bo omogočil neposredno materialno intervencijo družbe in socialno pedagoško ustrezno usmerjeno delo, bomo uspeli odstraniti negativne pojave na področju mladinskega turizma (socialna diferenciacija in delikvenca mladih). Osnova nadaljnjemu razvoju morajo biti večja vlaganja sredstev za razvoj materialne baze, povečan obseg ugodnosti na prevoznih storitvah (popusti) in ugodnosti pri materialnih obveznostih, ki izhajajo iz združenega dela (davčne in carinske olajšave), smotrna in načrtna vzgoja kadrov ter predvsem ustrezno organizirano delo (mladinske turistične poslovalnice, povezovanje med specializiranimi organizacijami, osnovnimi organizacijami ZSMS, šolskimi ustanovami ipd.).

A/4 Naloge geografije v proučevanju mladinskih turističnih migracijah

Za pravilno ovrednotenje mladinskega turizma v naši družbi in za njegov razvoj je potrebno izdelati vrsto predlogov za sistemsko rešitev tega problema. Seveda pa je potrebno poprej kompleksno proučiti sam pojav turistične migracije mladih, izdelati pa je obenem treba tudi analizo sedanjega stanja mladinskega turizma v prostoru republike.

Geografska znanost je pri tem v glavnem vključena v ovrednotenje razprostranjenosti in usmerjenosti mladinskih turističnih migracij

v tem prostoru; njega naloga pa je proučiti oziroma

- valorizirati slovensko pokrajino v odnosu do mladinskega turizma,
- ovrednotiti mladinske migracije v odvisnosti do demografskih procesov v naši družbi,
- preveriti tokove obvezne - šolske migracije in študijska potovanja mladih ljudi
- obseči vse časovne oblike (dnevne, tedenske, sezonske) mladinskih migracij v družbenih organizacijah in društvih,
- preveriti oblike receptivnega turizma v Sloveniji,
- opredeliti koristnike turističnih uslug med mladimi,
- regionalno planirati oblike mladinskega turizma.

B. ZNAČILNOSTI MLADINSKIH MIGRACIJ V SLOVENIJI

Potovalna dejavnost mladih je časovno in prostorsko omejena glede na šolsko oziroma izvenšolsko dejavnost. Časovno se njihovo delovanje v času šolske aktivnosti deli:

I/A - na migracije ob koncu tedna in med prazniki (pretežno stihijsko)

I/B - na migracije v okviru učno-vzgojnega procesa (organizirano)

V obdobju šole prostih dni, oziroma počitnic je njihova dejavnost glede na čas, ki je na voljo

II/C - migracija manjših skupin istih interesnih sfer za določeno obdobje

II/D - migracija šolske mladine (skupine razredov) v okviru določenega namena (maturantski izlet) izven rednega učnega obdobja

II/E - migracija individualnih interesov.

Prostorsko je omejena migracijska aktivnost mladih na štiri bistvene regionalne enote:

- mesto in njeno obmestje (predvsem A in B)
- domače matično regijo (predvsem A)
- atraktivne prirodno - in družbeno geografske enote Jugoslavije in drugih dežel Evrope (predvsem D in E)

Pri analizi podatkov pri posameznih potovalnih agencijah v Ljubljani so se v okviru grupe II izoblikovale predvsem naslednje tri grupe interesov mladih ljudi po potovanjih:

1. - avtobusna in vlakovna potovanja z namenom videti posamezne regije, njihove značilnosti in se seznaniti z ljudmi (spoznati deželo in ljudi).

2. - potovanja zaradi sprostitve in športne rekreacije (smučanje, plavanje)
3. - potovanje zaradi individualnih interesov določenih skupin (nakupovanje v zamejstvu, spoznavanje oddaljenih dežel..) povezanih bodisi z počitkom bodisi z željo po izobrazbi.

Pri tem so se izoblikovale predvsem naslednje prostorske enote združene v prej omenjene tri kategorije:

- Ohrid, Dubrovnik, Sarajevo: - Kumrovec, Bihač, Jajce, Kozara..
- Dalmatinski otoki in obala, Istra; Bled, Kranjska gora ..
- Trst, Celovec; alpske regije Evrope, Grčija; Rim, Carigrad, Moskva, ..

B/1. Izletništvo med Slovenci

Mladi Slovenci se le v maločem razlikujejo v svojih potovalnih navadah od starejših občanov z edino razliko, da izbirajo racionalnejše, usmerjene in cenejše oblike potovanj. Analiza pri potovalni agenciji Kompas je dala za Slovenijo in Jugoslavijo naslednje rezultate o potovanjih v tujino, ki so z prej omenjenim zelo identični, čeprav zbrani že pred petimi leti:

Tab. 1

IZLETI JUGOSLOVANSKIH IN SLOVENSКИH POSLOVALNIC KOMPASA V TUJINO LETA

Države	štev. izletov Jugosl.-Slov.		zaseb. avtob.	štev. izletn. Jugosl.-Slov.		povpr. nočnin	štev. nočnin Jugosl.-Slov.	
Avstrija	312	199	41	12.465	8.159	1,1	14.254	8.975
Anglija	23	1	48	1.104	48	4,0	3.974	192
Českoslov.	28	27	37	1.120	999	4,0	4.256	3.996
Francija	86	12	35	2.740	420	2,7	8.075	1.134
Nizozemska	11	9	30	318	270	4,0	1.572	1.080
Izraelija	539	251	37	18.706	9.287	1,2	22.620	11.114
Madžarska	195	23	38	7.541	874	1,5	11.312	1.311
ZR Nemčija	83	33	33	2.624	1.089	2,0	5.035	2.178
Poljska	3	1	40	122	40	3,0	370	120
Sredozemlje	1	1	155	155	155	14,0	2.170	2.170
Švica	42	17	39	1.554	663	3,0	4.662	1.989
Švedska	5	1	41	206	41	4,0	782	164
Turčija	19	2	32	627	64	4,0	2.294	256
Grčija	6	2	30	180	60	3,5	730	210
S Z	25	2	47	1.187	94	5,0	5.032	470
Bolgarija	12	1	30	342	30	3,3	976	99
Španija	45	5	40	1.845	200	3,7	7.560	740
Portugalska	3	-	40	121	-	10,0	1.452	-
Japonska	1	1	15	15	15	18,0	270	270
Okoli sveta	2	2	16	32	32	22,0	704	704
Skupaj	140	579	38	53.004	22.540		97.700	37.202

Predvsem je karakteristično za nas, da nas v glavnem zanimajo sosednje dežele, bodisi da gre za enodnevne ali večdnevne izlete:

Tabela 2:

IZLETI SLOVENSКИH POSLOVALNIC KOMPASA V ITALIJO IN AVSTRIJO

	I T A L I J A		A V S T R I J A	
	enodnevni 1	večdnevni 2	enodnevni 1	večdnevni 2
Ljubljana	56	53	56	23
Portorož	60	1	8	2
Bled	18	2	42	3
Postojna	2	10	3	1
Murska Sobota	1	1	1	1
Maribor	6	10	17	10
Kranj	7	2	4	4
Koper	1	-	-	-
Jesenice	1	-	-	-
Celje	8	13	10	4
SLOVENIJA	160	92	141	48

Pri tem je očitna usmerjenost poslovalnic ob odprtih mejah z Italijo ali Avstrijo, da posredujejo večino potovanj v omenjene regije, ker je tržišče prav z njihove strani na drugi strani meje najbolj obdelano, oziroma jim je znano. V povprečju je najmanj eden avtobus dnevno startal iz Slovenije v zamejstvo oziroma v notranjost omenjenih dveh dežel.

V okviru republike oziroma Jugoslavije lahko še bolj detajlno opredelimo časovno in prostorsko komponento organiziranih izletov. Če odštejemo vožnje "drugih naročnikov" pri Kompasu v Ljubljani (ker gre največkrat za pomoč drugim avtobusnim podjetjem pri rednem prevozu potnikov) potem vidimo, da prednjačijo izleti v suburbano okolico mesta in na izletniške točke v kraškem in alpskem svetu (50 - 100 km radij).

To pomeni, da je vožnja na kratke razdalje od vseh voženj (brez "drugih") najbolj iskana, saj je bilo do 50 km radija izvršenih 495 voženj, ali 44 % vseh voženj. Posebno izstopajo med porabniki šole, ki v prvih dveh kategorijah (do 100 km radija) predstavljajo 36 % koristnikov, oziroma v 86 od sto primerih naroče vožnje le do te razdalje.

Tabela 3:

ŠTEVILO IN RADIJ KOMPASOVIH VOŽENJ PO DOMOVINI ZA DOMAČE NAROČNIKE

<u>NAROČNIKI</u>									
1. iz Ljubljane									
	Št. vož.	%	Št. vož.	%	Št. vož.	%	Št. vož.	%	
	do 50 km		50-100 km		100-200 km		200-500		
Poslovalnice v Ljubljani	224	40	225	40	73	13	39	7	
Šole	169	45	175	47	26	7	4	1	
Delovni kolektivi	102	54	61	32	22	12	4	2	
Drugi	2.590	70	709	19	390	10	27	1	
Skupaj Ljubljana	3.085	65	1.170	23	511	10	74	2	
2. iz drugih krajev									
Celje	59		84		96		13		
Jesenice	-		4		5		-		
Koper	-		-		5		-		
Kranj	42		6		2		2		
Maribor	330		236		325		96		
Murska S.	2		3		12		3		
Postojna	1		2		2		1		
Portorož	8		111		38		6		
Bled	156		67		16		-		

Umestno je zato vprašanje ali določilo, da mora naročnik dnevno prevoziti najmanj 250 km ne gre v škodo prav mladinskemu organiziranemu turizmu! Posebno, če vemo, da ta omejitev za "domače naročnike" - poslovalnice in druga avtobusna podjetja ne velja.

B/2. Analiza splošne in mladinske rekreacijske aktivnosti v suburbanih conah Slovenije

Iz omenjenih rezultatov lahko zaključimo, da tudi pri mladinskih migracijah turistične narave prevladuje obisk bližnjih kulturnih, zgodovinskih in naravnih znamenitosti. Posebno izstopa pri tem organiziranost obiska krajev znanih iz NOB (Dražgoše, Cerkno, Bolnica Franja..).

Čeprav iz raziskave, ki je bila izvršena med slovenskimi gospodinjstvi v Ljubljani, Mariboru, Kranju in Murski Soboti ne moremo zaključevati na odnos mladih do izletov menimo, da vseeno nakazuje nekatere prostorske in časovne karakteristike tudi mladih prebivalcev Slovenije. Mladi so gotovo še bolj mobilni kot to kaže že itak mobilno urbano slovensko prebivalstvo.

Tabela 4:

POGOSTOST ODHAJANJA NA IZLET V TEKU ENEGA LETA

	Ljubljana	Maribor	Kranj	M.Sobota	Skupaj
nikoli	25 %	29 %	26 %	29 %	26 %
do desetkrat	22 %	23 %	27 %	37 %	23 %
enajst - 20x	19 %	26 %	23 %	13 %	21 %
21 - 30x	21 %	16 %	14 %	17 %	19 %
31 - 40x	8 %	3 %	1 %	4 %	6 %
več kot 40x ali vsak teden	6 %	4 %	8 %	-	5 %

Tako visoko participacijo v izletih v naravo gre pripisati bližini atraktivnih družbenih in naravnih točk okrog mesta (v Münchnu npr. se odpravi na izlet ob koncu tedna 34 % prebivalcev mesta). Gotovo pa je k uveljavljanju okoliške rekreacije v oblikah življenjskih navad prebivalcev Slovenije veliko doprinesla hitra rast motorizacije, ki je po letu 1960 vzpodbudila in omogočila množično prostorsko mobilnost predvsem mestnega prebivalstva. Večjo participacijo v izletniški mobilnosti prebivalstva kažejo tista mesta, kjer je doseljencev iz agrarnih predelov manj, oziroma so ti v teku let že sprejeli navade avtohtonega urbanega prebivalstva.

Pomembne so bile tudi ugotovitve opravljene ankete glede usmerjenosti in razdalje izletniških potovanj, oziroma okoliške rekreacije, saj nam to omogoča spoznavanje disperznih območij posameznih urbanih aglomeracij. Ugotovljeno je bilo, da dobra polovica izletnikov iz starejših urbanih naselij, z majhnim deležem semiurbanega pred kratkim doseljenega prebivalstva, usmeri izlet v kraj oziroma regijo, ki je nad 40 km in pod 100 km oddaljen od doma. Le mursko-soboško prebivalstvo se večinoma rekreira v bližnji okolici, ki je maksimalno lahko 40 km oddaljena od mesta. Primerjave z radijem okoliške rekreacije drugih mest v Evropi kaže, da je slovenska izletniška dejavnost omejena na precej ožji gravitacijski krog (v Münchnu je na primer najpogostejša oddaljenost izletnikove točke nad 100 km) kar gre pripisati predvsem počasni modernizaciji slovenskega cestnega in železniškega omrežja.

Deloma pa gre iskati vzroke za omejen obseg okoliške rekreacije tudi v tem, da je izredno veliko število atraktivnih prirodno in družbeno geografsko različnih točk lociranih v neposrednem zaledju mest in da imenjene točke oziroma regije rekreacije še niso prenasočene s turističnimi tokovi in objekti. Raznolikost teh izletniških ciljev se kaže ^{tudi} v disperznosti usmeritve sprememb željnega prebivalstva mest: ljubljčan^{ki} odhajajo na primer v tri prirodno-geografske regije - v gorski svet na Gorenjsko, v Kraški in subpanonski svet na Dolensko in k morski obali.

Kranjčani osredotočajo svoje izlete predvsem na visokogorski svet Julijskih in Kamniških Alp, medtem ko je za mariborčane izletniško območje precej ožje kot ljubljansko in kranjsko, saj je koncentracija njihove pristočasovne aktivnosti usmerjena le na gorski hrbet Pohorja in v subpanonske vinske gorice. Najožje izletniško območje pa ima mesto Murska Sobota, katere prebivalci izbirajo za izlete kraje v panonski nižini in v subpanonskih goricah oziroma tudi v bližini termalnih kopalniških.

Tabela 5:

ODDALJENOST IN TRAJANJE IZLETA

	Ljubljana	Maribor	Kranj	M.Sobota	Skupaj
manj ko 40 km	23,1 %	35,6 %	26,8 %	64,7 %	27,8 %
40 - 100 km	57,8 %	50,7 %	51,8 %	23,5 %	54,6 %
100 - 150 km	12,8 %	8,5 %	8,9 %	5,9 %	11,0 %
nađ 150 km	6,2 %	3,8 %	8,9 %	5,1 %	5,7 %
brez odgovora	0,4 %	1,4 %	3,6 %	-	0,9 %
<hr/>					
pol dneva	27,4 %	29,9 %	44,6 %	70,6 %	30,3 %
ves dan	57,1 %	50,4 %	44,6 %	23,5 %	55,3 %
đva dni	14,4 %	12,8 %	7,2 %	5,9 %	13,2 %
brez odgovora	1,1 %	0,9 %	3,6 %	-	1,2 %

Tesno povezani z naravnim okoljem so motivi in rekreativne aktivnosti, ki so značilne za okoliško rekreacijo mestnega prebivalstva Slovenije. Ugotovljeno je bilo, da so pri nas najpomembnejši tiste pristočasovne aktivnosti, ki so bolj ali manj odvisne od ustrezne naravne ali antropogenizirane rekreativne primernosti prostora. Motive smo pri obdelavi ankete združili v tri skupine aktivnosti:

- v prostočasovne aktivnosti, ki so najtesneje povezane z naravo
- v prostočasovne aktivnosti, ki so vezane na družbeno dejavnost in
- v prostočasovne aktivnosti, ki jim je cilj kulturno izobraževanje.

Prva skupina aktivnosti je z 68 % po vrednosti daleč pred drugima dvema rekreativnima dejavnostma. Med najpomembnejše dejavnosti lahko štejemo zato vse aktivnosti, ki so povezane z vodo (kopanje, sončenje, ribolov), s hribi in gozdovi (sprehodi, planinarstvo, nabiranje gob) in snegom (smučanje). Relativno majhen pomen imajo tiste panoge, ki zahtevajo dražjo opremo kot so na primer jadranje, in lov, ker za njih niti ni ustreznih pogojev v neposrednem zaledju mest.

Drugo skupino prostočasovnih aktivnosti zapolnjuje predvsem obisk pri znancih in sorodnikih predvsem zaradi še vedno tesne navezanosti alohtonega mestnega prebivalstva na dom in domačijo na podeželju. Manj pomembni so motivi sprostitve z obiskom gostilniških lokalov.

Tretjo skupino motivov pogojuje obiskovanje in ogledovanje kulturnih znamenitosti.

Tabela 6:

IZLETNIŠKO - REKREATIVNI MOTIVI

	Ljubljana	Maribor	Kranj	M.Sobota	Skupaj
kopanje, plavanje	18,1 %	16,5 %	15,1 %	15,5 %	17,4 %
sprehod, hoja	14,7 %	10,4 %	10,5 %	6,9 %	10,9 %
smučanje	9,2 %	10,5 %	6,9 %	6,9 %	9,4 %
nabiranje gob	7,9 %	8,8 %	5,2 %	13,8 %	8,1 %
piknik	7,8 %	6,4 %	3,5 %	17,2 %	7,4 %
smučanje	5,2 %	3,4 %	4,6 %	-	4,6 %
planiranje	3,8 %	3,7 %	5,8 %	-	3,8 %
ostale aktivnosti povezane z naravo	4,5 %	6,5 %	5,8 %	8,6 %	6,3 %

I. skupina aktivnosti	(71,2 %)	(66,2 %)	(57,4 %)	(68,9 %)	(67,9 %)
obisk pri prijateljih	14,2 %	19,2 %	20,2 %	17,2 %	16,3 %
obisk gostiln	2,3 %	5,5 %	2,9 %	3,4 %	3,2 %
druge aktivnosti povezane z družbeno dejavnostjo	0,8 %	2,7 %	4,6 %	3,4 %	1,4 %
II. skupina aktivnosti	(17,8 %)	(27,4 %)	(28,4 %)	(24,0 %)	(20,9 %)
III. skupina aktivnosti	(11,0 %)	(6,4 %)	(14,2 %)	(7,1 %)	(11,2 %)

Zaključimo lahko, da so med pristočasnimi dejavnostmi mestnega prebivalstva Slovenije najpomembnejše tiste panoge, ki ne zahtevajo drage opreme, posebnega šolanja in zahtevnejše opremljenosti naravnega ambienta. Vendar dražje oblike rekreativnih aktivnosti polagoma že prodirajo tudi v urbané sfero Jugoslavije, kar na primeru Slovenije kaže naraščajoče zanimanje za smučanje (žičnice, urejene proge) in dejavnosti na vodi (srfing, jadranje ..). To nam potrjujejo tudi kasnejše raziskave med mestnim prebivalstvom Ljubljane, kjer jih na pomlad letošnjega leta že 11,8 % redno odhaja na smučarske terene v okolici.

Karakteristično je, da participirajo v rekreativni dejavnosti veliko bolj pogosto tiste socialne skupine, ki žive v urejenih okoljih novih mestnih sosesk ali vilskih četrti (npr. Bežigrada in Dravelj v Ljubljani), veliko manj pa je na smučiščih, na kopanju in na drugih objektih za pristočasovno aktivnost prebivalcev starih delov mest (npr. Mestnega trga v Ljubljani). Vzpredno s tem je tudi delež izobrazbene oziroma socialne strukture v prid višjim in srednjim slojem urbanega prebivalstva, saj v

Ljubljani sodeluje v prostočasnih dejavnostih kar polovica gospodinjstev (54,5 %) z višjo ali srednješolsko izobrazbo, ki odidejo izključno z avtom (50,9 %) ali javnim prevoznim sredstvom, (36,1 %) v počitniško rekreativni kraj. Kolesarjenje še ni dobilo pomena rekreativne aktivnosti, pa čeprav bi v ožji difuzni coni mesta (do 14 km) bila primerna oblika poldnevne ali enodnevne rekreacije.

Nasprotno pa je kolesarjenje predvsem med mladimi v razvitih urbanih družbah vedno bolj v veljavi ali modi. Raziskave, ki so pokazale, da so posebno med študenti določene prostočasovne navede že zakoreninjene. Oglejmo si to analizo:

Tabela 7:

PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI ŠTUDENTOV

1. Rednost izletov
 - vsakih 14 dni [☒]
 - enkrat na mesec
 2. Prevozno sredstvo
 - na štop
 - z vlakom
 - s kolesom
 3. Dolgost potovanja [☒]
 - 45 do 60 minut
 - 15 do 30 minut
 4. Struktura izletov [☒]
 - s prijatelji in znanci
 - sam
 5. Dolgost izleta [☒]
 - nad osem ur
 - šest do osem ur
-

[☒] vrstni red glede na pogostost odgovorov

6. Aktivnost na izletu [Ⓜ]

- kopanje
- piknikiranje
- kolesarjenje
- športno udejstvovanje

7. Želje po opremljenosti suburbanega prostora [Ⓜ]

- vodne površine (naravne)
- kampi
- športne naprave in trate
- izposojevalnice koles
- nemarkirana in gozdna pota
- jahalni klubi
- gostišča in prostori za piknik
- kolesarske steze
- bazeni

Podobne zakonitosti smo zasledili tudi pri naši analizi (J. Gorjup, M. Jeršič) navad ljubljanskega prebivalstva. Pri nas izstopajo predvsem pri stihijskih mladinskih migracijah v suburbano cono predvsem naravno-geografsko privlačni ambienti.

Medtem, ko so področja najbolj atraktivnih točk Slovenije v veliki meri zasičena z dopustniki iz tujine in domovine /Bled, Portorož, Kranjska gora, Lipica, Postojna, Radenska Slatina/, pa prihajajo za mestno prebivalstvo v poštev tudi področja nižjih stopenj primernosti za rekreativno dejavnost. Predvsem se ti potenciali naslanjajo na primernost naravnih karakteristik za hojo in "uživanje" prirode (kopanje, sprehodi, planinarjenje) in ne nazadnje za športne aktivnosti v soskladju s fizičnimi potrebami ljudi (trim) in aktualnosti panoge (smučanje, jadranje). Z obiskovanjem ne ravno maksimalno opremljenih prostorov in točk rekreacijev bližini urbanih mestnih aglomeracij pripomorejo urbani gostje marsikje nadaljnjemu razvoju turistične infrastrukture in obenem popularizirajo številne kraje tudi preko ozkih regionalnih meja.

Vedno očitnejša je težnja urbanizirane družbe slovenskih mest, da predstavi težišče rekreativne dejavnosti iz obmorskih letovišč v okolico mest ter v hribovite predele, kjer rastejo kot

gobe po dežju sekundarna počitniška bivališča, smučarske in sprehajalne proge ter tudi drugi objekti pomembni za izletniški turizem (gostilne, golf igrišča /. Obenem pa se vzporedno s tem ukinja tradicija enodobnega poletnega dopusta ob morju ali v gorah pri čemer se prebivalstvo mest vedno pogosteje odloča za dvosezonski poletni in zimski oddih ter za vsakotedenski obisk izletniških točk v omejenem radijusu mesta. Veliko k tej obliki formiranja rekreacije prispeva urbani način življenja, ki vedno pogosteje zahteva sprostitev duha in telesa. Motorizacija in povečani standart družbe omogočata tak razvoj.

Konfliktne situacije, ki nastajajo med zahtevami za povečanjem rekreacijskih površin in željami, da bi se nekatere predele zavarovale (naravni park) oziroma namenilo drugi dejavnosti, rešuje samoupravna družba s preverjanji in diskusijami vseh zainteresiranih v krajevni in republiški bazi. Rezultat dolgotrajnega usklajevanja interesov v urbani družbi je pred kratkim objavljena študija, ki iz socialno-geografskega vidika namenja določene prostore Slovenije za pristočasovno dejavnost. (M. Jeršič) in za raznovrstne oblike te aktivnosti.

C. VALORIZACIJA NARAVNOGEOGRAFSKEGA POTENCIALA ZA POTREBE MLADINSKEGA TURIZMA

Izraba prostega časa bazira na lastnih subjektivnih željah in možnostih ljudi ter na danostih nekega prostora, oziroma na privlačnosti posameznih naravnih ali družbenih elementov v tem prostoru.

Mladinski turizem je še posebej specifičen pri uporabi prostora, saj so možnosti mladih velikokrat drugače od možnosti starejših uporabnikov prostora in se niti z željami generacije, ki planira svojo pristočasovno aktivnost na sredstvih minulega dela, ne morejo primerjati. Kot primer naj služi le veliko bolj športno-rekreativna oblika dejavnosti mladega človeka (bodisi aktivna ali pasivna) v prostem času, oziroma tudi veliko bolj potencialna želja po večji razgledanosti, spoznavanju sveta itd., kot je primer pri starejši generaciji, ki je v večjem obsegu izrablja svoj prosti čas izključno za počitek (letni oddih: kopanje, sončenje...).

Pri vrednotenju tipov mladega človeka na potovanju, oziroma pri aktivnem izrabljanju prostega časa smo zasledili šest osnovnih karakteristik:

- "Vandrovec" - išče v pešačenju harmonijo življenja, odkriva še zdrav "neonesnažen svet" v hribih in gozdovih in iz distance gleda na vsakdanje življenje in kolege z drugimi pristočasovnimi nazori.
- "Rekreativec" išče svobodo in zadovoljstvo v odkrivanju novega sveta je včasih na robu njegovih zmogljivosti; samoopredelitev prostega časa in spontanost vsakdanjega življenja, skeptičen do vsakdanjosti.

- "Popotnik" - je motiviran z tradicionalnim potovanjem v katerem stremi za prestižem in znanjem, je prostorsko zelo dinamičen, odkriva daljne kraje in "mora" videti vsa čudassveta.
- "Družabnik"- je zelo vezan na vsakdanje kontakte z ljudmi, zanj je pomembno, da sam vse vidi, ter da ga tudi drugi spoznajo, išče povsod družbeni kontakt in ne ljubi naporov.
- "Športnik" - je treniran in zanj ni problemov pri maksimalnih naporih, ki ga zahteva rekreacija, ali svet in okolje v prostem času. Športno udejstvovanje je zanj doživetje, s čemer obenem kaže na svojo superiornost, na vsak način je nujno obdržati kondicijo.
- "Raziskovalec" - ima kreativen in samoiniciativen nastop, ko se seznanja z novimi okolji, preizkuša nove vloge in doživetja, išče prestižne vrednosti v prostem času (samosvoje, nedoživete od drugih).

Izhajajoč iz diferencialnih enot - ali če hočete, socialne skupine mladih-, ki bazirajo v glavnem na različnih notranjih interesih, je posvem nemogoče določiti posameznim conam in območjem enotno vrednostno kategorijo. Glede na želje in socialna motivacija bi morali opredeliti prostor z najmanj šestimi interesnimi kategorijami. Vendar smatramo izhajajoč po eni strani iz prirodnih prostorskih elementov, po drugi strani pa iz družbenega-socialnega vrednotenja (čeprav iz različnih aspektov), da nam v slovenskem prostoru zadostujeta dve valorizaciji pokrajine:

- ugodnih naravnih elementov za rekreacijo, turistično migracijo in prostočasovno dejavnost mladih in
- preferenčnih družbeno-geografskih karakteristik za prostočasovno in turistično aktivnost mladih z upoštevanjem obstoječe infrastrukturne mreže za to dejavnost.

Medtem, ko smo naravno-geografske vrednote že opredelili in jih vnesli na karto, je treba družbeno-geografsko rajonizacijo šele postaviti v specifične okvire potresa mladih po dejavnostih na različnih poljih (izobraževanje, šport....).

C 1. Vrednotenje fizičnih elementov v prostoru SR Slovenije

Predno smo se lotili izdelave karte vrednotenja slovenskega prostora za mladinsko rekreacijo smo se vprašali, kateri so tisti faktorji v prostoru, ki opredeljujejo regije za svojstvene prostočasovne aktivnosti. Pri fizično-geografskih danostih je bilo to veliko lažje kot pri kulturnogeografskih, ker so prve veliko počasneje podvržene preoblikovanju v svojem procesološkem geofizikalnem razvoju.

Fizično-geografske vrednosti nekega prostora smo opredelili predvsem glede na tiste morfološke, reliefne in estetske vrednosti, ki mlademu potniku najbolj ustrezajo. Brez dvoma so to:

- energija reliefa
- menjava gozdnih in travniških površin
- vodne površine in
- specifične karakteristike pokrajine (kraški pojavi...)

Gotovo bi k tem štirim osnovnim komponentam, ki odločajo v glavnem o tem ali gre za turistično potencialno pokrajino ali ne (samo v naravno-geografskem smislu), prišteli še katere, ki v glavnem bazirajo na vrednotenju pokrajine v smislu harmonije ali večstrankosti (večnamembnosti) neke regije.

Da bi izločili preveč subjektivno vrednotenje, čeprav ima taka valorizacija velikokrat tudi svojo težo (estetiki vtis gora na primer) smo upoštevali predvsem naslednje glavne elemente v fizičnem prostorskem potencialu:

- geomorfološke oziroma topografske,
- hidrografske

- klimatološke in
- floristične.

Ugotovili smo, da je, izhajajoč iz zastavljenih ciljev vrednotenja neke regije pokrajina prostočasovna kulisa, ki v različnih sezonskih obdobjih nudi različne možnosti za rekreativno in turistično dejavnost.

Karta, ki je bila v ta namen namenjena je izločila tri vrednostne pokrajinske cone na ozemlju Slovenije:

- prostor, izrednih in srednje atraktivnih združb fizičnih elementov v pokrajini za turistično in rekreativno dejavnost;
 - prostor, omejenih možnosti za rekreativno in turistično dejavnost;
 - prostor neprimeren za kakršnokoli dejavnost v prostočasovnem smislu.
- Posebno v prvi coni je že sedaj cela vrsta infrastrukturnih objektov, ki koriščajo fizične elemente pokrajine za rekreativne aktivnosti. V tem smislu najbolj izstopata alpski in primorski prostor Slovenije, medtem, ko mu kraški in subpanonski svet le s težavo sledite, saj so fizične kvalitete prostora manj pestre in velikokrat le enostranske (termalni vrelci v agrarni pokrajini) in ne večnamenske v različnih letnih obdobjih.
- Druga cona se širi v glavnem ob in v urbanih, pozidanih prostorih Slovenije, kjer je zaradi potreb velike mase ljudi izraba reliefne energije, vodnih površin i.p.d. aktualna, pa čeprav bi najbrž v drugačnem okolju izgubila na pomenu.
- Tretjo cono karakterizirajo tista območja, ki so zaradi velikega vpliva urbanizacije povsem neprimerna za turistične in rekreativne dejavnosti (onesnaženost, pozidanost).

D ZAKLJUČEK

Dosedanje delo pri vrednotenju mladinskih turističnih migracij je nakazalo nekatere rešitve, ki so v skladu z celotnimi potrebami naše družbe:

1. - fizično-geografski elementi so pokazali na prostore, ki so najbolj primerni za mladinsko turistično dejavnost:
 - na eni strani je to alpski prostor v vsem svojem obsegu,
 - na drugi pa so to v glavnem subalpske subinarske in subpanonske pokrajine, ki so zaradi specifičnih geografskih elementov interesantna za take vrste dejavnosti (kraški pojavi, termalni vrelci....) tudi zaradi bližine področij koncentracije prebivalstva,
 - ne moremo pa pozabiti na obmorski svet z svojim hidroloških in klimatoloških elementi, ki so med najbolj atraktivnimi v Sloveniji.

2. - Pri pravkar tekočem vrednotenju družbenih karakteristik v prostoru se je izkazalo, da obstaja interes med ponudniki in porabniki za večjo aktivizacijo te zvrsti mladinskih migracij:
 - osnovali naj bi se regionalni centri za specialne aktivnosti mladinskega turizma:
 - Dražkoše in Cerklje kot center spominov na herojsko preteklost NOB
 - Območje gorenjskih dobrov kot I. center literarne zgodovine
 - Območje osrednje Dolenjske kot II. center literarne zgodovine.
 - Območje ljubljanske kotline kot center industrijske in znanstvene dejavnosti.

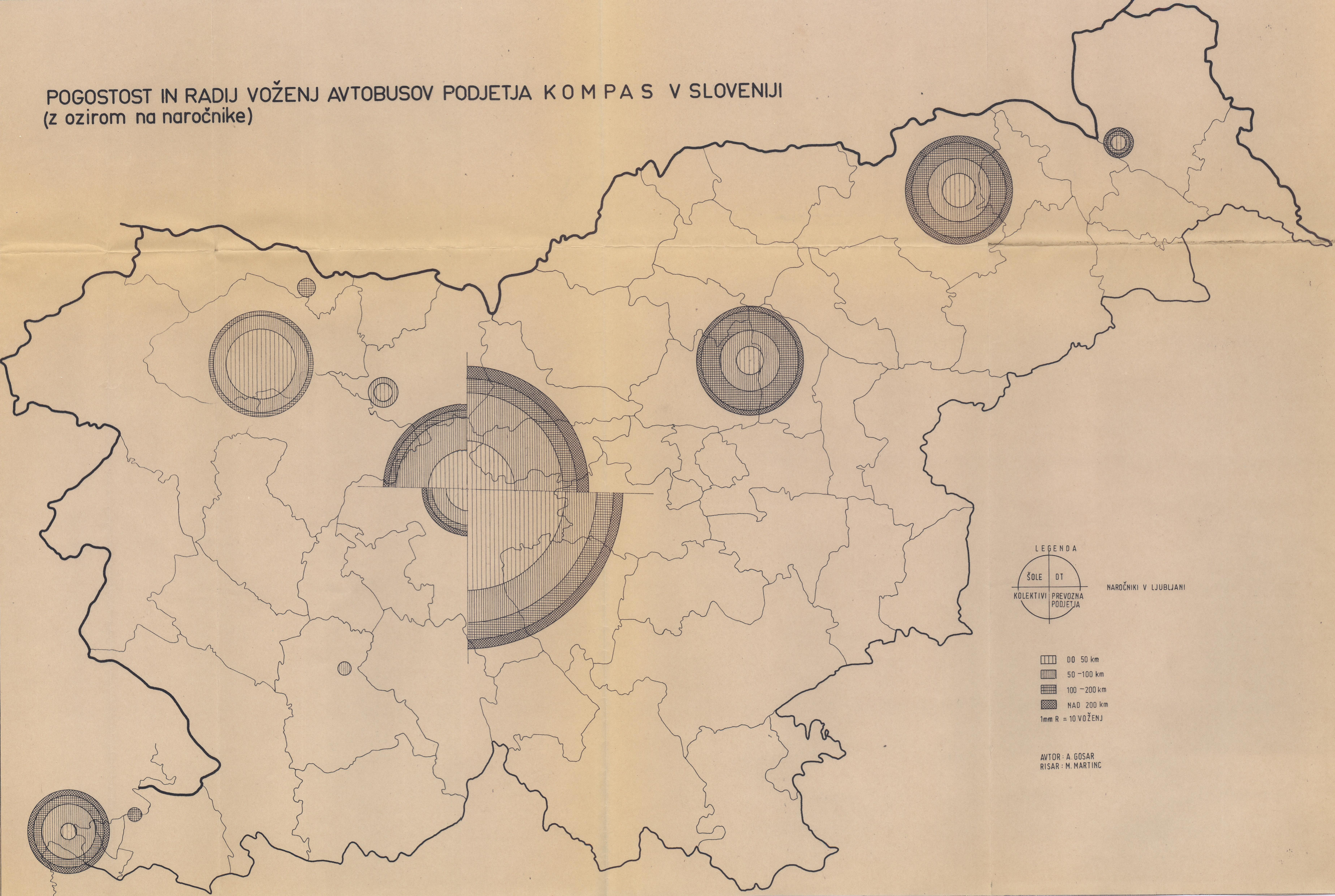
Gotovo se bodo pri kompleksnem vrednotenju pokrajine in pri analizi mladinske turistične migracije pokazali šele v II. fazi dela pravi trendi zdajšnje usmeritve te dejavnosti mladih v Sloveniji, obenem pa bo tudi bolj jasno katera so tista območja, ki mlade najbolj pritegujejo in v katerih bo potrebno urediti take možnosti, da bodo ta območja dostopna širokemu krogu mladih.

L I T E R A T U R A





1. Aktivnosti mladih i slobodno vrijeme. Zagreb, "Ognjen Prica" 1971. 315 + (II) s.
2. JAŠOVIĆ, Ž.: Pojam i značaj slobodnog vremena s posebnim osvrtom na osobnosti slobodnog vremena mladih. Zbornik instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd 2/1973/2, s. 393-411.
3. Kreativnost mladih i slobodno vrijeme. Zagreb, t. Zadružna štampa 1972. 324 s.
4. Kultura mladih i slobodno vrijeme. Stručni i znanstveno-istraživački radovi na petom kolokviju u Dubrovniku, 1973. g. Beograd, "Kultura" 1975. 262 s.
5. LEŠNIK, R.: Informacija o 5. jugoslovanskom kolokviju o prostem času mladih v Dubrovniku. Sodobna pedagogika, Ljubljana 25/1974/1-2, s. 56-60.
6. LEŠNIK, R.: Informativno-oblikovalne dejavnosti v prostem času mladih. (Prispevek na 5. jugoslovanskom kolokviju o prostem času mladih v Dubrovniku 6-9. novembra 1973.) Sodobna pedagogika, Ljubljana 25/1974/1-2, s. 11-24.
7. MARKOVIĆ, S. i Z.: Osnovi turizma. Zagreb, Šolska knjiga 1957.
8. Obiskaturističnih zanimivosti. Družbeni razvoj SR Slovenije, Ljubljana 10/1975/11, s. 29.s.
9. OPASCHOWSKI, H.: Pädagogik und Jugenderholung. Recht der Jugend und des Bildungswesens, Berlin 18/1970/4, s. 113-122.
10. Slobodno vrijeme mladih. Stručni i naučno-istraživački radovi na prvom kolokviju u Baškom Polju, 1969. g. Zagreb, Rešublički sekretariat za unutrašnje poslove 1970. 207 s.
11. Turizam. Družbeni razvoj SR Slovenije, Ljubljana 10/1975/II, s. 28-29.
12. FATUR, Silvo: Idejnost, športni dan, ekskurzija. Vzgoja in izobraževanje. Zavod za šolstvo SR Slovenije, Ljubljana 1974, št. 1, str. 42-46.
13. LEŠAJA, Ante: O razvoju omladinskog turizma. Naše teme 9, 1972.
14. STRMČNIK, Franc: Učenec ne sme z nami na šolski izlet. Otroci in družina 1965, št. 2, str. 42-45.
15. WEBER, Tomaž: Ekskurzija - sredstvo poprisenenja odnosa učencev do ljudske revolucije. Vzgoja in izobraževanje - Zavod za šolstvo SR Slovenije. Ljubljana 1973, št. 5, str. 292-295.

16. BAGROVA, L. A.: Rekreativnye resursy.
17. COSGROVE, I.: The geography of recreation and leisure, 1972.
18. NEFEDOVA, V. B.: Metody recreacionogo rajonirovanja. Vaprosy geog. 1973, 93 s.
19. JERŠIČ, M.: Razvoj sodobne metodologije za prostorsko planiranje rekreacije, Ljubljana 1977.
20. MAIER, J.: Natur- und kulturgeographische Raumpotentiale und ihre Bewertung für Freizeitaktivitäten, Geographischer Rundschau 1977, 29 pag.
21. PAUKO, F.: Pomen in način valorizacije turističnega območja, Ljubljana 1977.
22. JERŠIČ, M.: Izletniška rekreacija in njeni regionalni učinki v severovzhodni Sloveniji, Geografski simpozij o severovzhodni Sloveniji, Maribor 1973.
23. JERŠIČ, M.: Izletniška rekreacija mestnega prebivalstva in njeni prostorski učinki, Jugoslovanski simpozij o urbani geografiji, Ljubljana 1971.
24. JERŠIČ, M.: Primerjalna analiza splošne in turistične razvitosti slovenskih občin, Ljubljana 1974.
25. KOČEVAR, R.: Kranjska gora in zimsko turistična središča na Gorenjskem, Jesenice 1977.
26. KOMELJ, I.: Kulturni spomeniki in turizem, Turistični vestnik 1969 - 6.
27. DJOKOVIĆ, D.: Jugoslovanski turizem kot sestavni del evropskega turističnega prometa, Turistični vestnik 1972 - 3.
28. VASOVIĆ, M.: Uloga turizma u preobražaju geografskog prostora, Zbornik radova Prirodno matematičkog fakulteta, Beograd XVIII 1971.
29. ŽAGAR, M.: Uloga prometa u turizmu, Geografska i turistička praksa, Beograd 1973.

POGOSTOST IN RADIJ VOŽENJ AVTOBUSOV PODJETJA K O M P A S V SLOVENIJI
(z ozirom na naročnike)

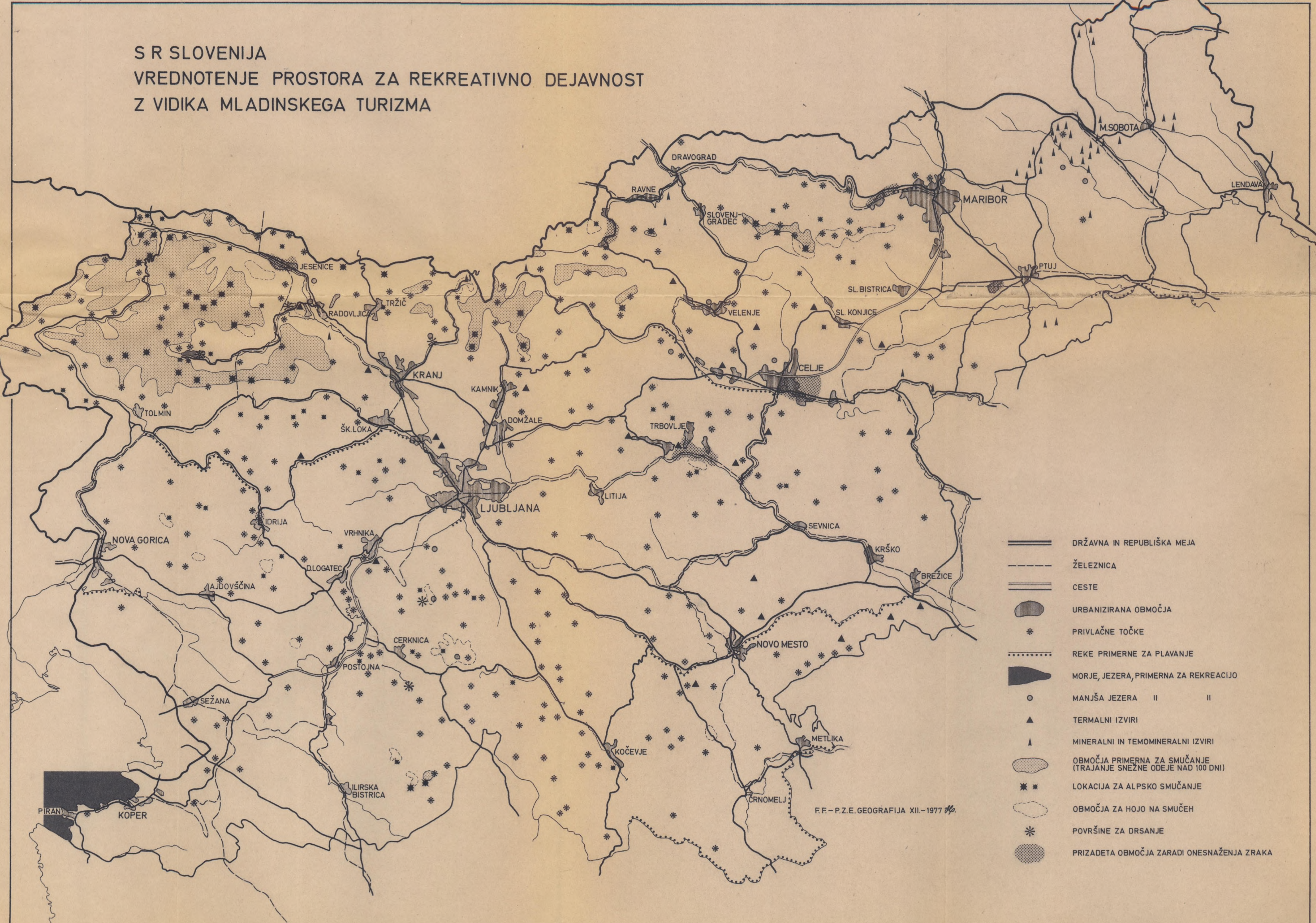


NAROČNIKI V LJUBLJANI

-  DO 50 km
 -  50 - 100 km
 -  100 - 200 km
 -  NAD 200 km
- 1mm R = 10 VOŽENJ

AVTOR : A. GOSAR
RISAR : M. MARTINC

S R SLOVENIJA
 VREDNOTENJE PROSTORA ZA REKREATIVNO DEJAVNOST
 Z VIDIKA MLADINSKEGA TURIZMA



- ==== DRŽAVNA IN REPUBLIŠKA MEJA
- - - - ŽELEZNICA
- ==== CESTE
- URBANIZIRANA OBMOČJA
- * PRIVLAČNE TOČKE
- REKE PRIMERNE ZA PLAVANJE
- MORJE, JEZERA, PRIMERNA ZA REKREACIJO
- MANJŠA JEZERA II II
- ▲ TERMALNI IZVIRI
- ▲ MINERALNI IN TEMOMINERALNI IZVIRI
- OBMOČJA PRIMERNA ZA SMUČANJE (TRAJANJE SNEŽNE ODEJE NAD 100 DNI)
- * * * LOKACIJA ZA ALPSKO SMUČANJE
- OBMOČJA ZA HOJO NA SMUČEH
- * POVRŠINE ZA DRSANJE
- PRIZADETA OBMOČJA ZARADI ONESNAŽENJA ZRAKA

F.F. - P.Z.E. GEOGRAFIJA XII. - 1977